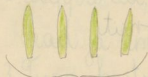

PEM 11336-1

5. 148

V5. 148

Lerkai
(Ciesad)

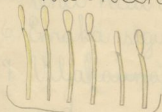
tupplehed

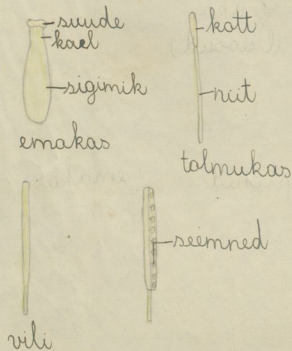
emakas.

kroonlehed

tolmukad

1. Heljast osast koostub lervkai.
2. Tupp, kroonlehed, kroonlehed, tolmukad ja emakas.
3. Tupp kaitseb puhkemata õie kroonlehti, tolmukaid ja emakat.
4. Kroon kaitseb tolmukaid ja emakat.
5. Lervkaid, milles palju kroonlehti need on täidisõielised.
6. Emaka sigimikust areneb vili.
7. Viljakaunas kasvavad seemned.

8. Tolmukotikeses areneb õietalm.
9. Õelilled, jorjeenid, lillherned, alpi kannikesed, lõvilõuad, nelgid nurmenukid, mailkellukesed, rebasesabad, saialilled, võõrasemad, kullerkupud.
10. Päevalilled kasvavad mul.
11. Nelk on mu armsam lill.
12. Kastma peab lilli selleks, et nad ära ei kuivaks.

Magan

Maguna õis lähed lerkoi õiest suu-
 ti lahku. Me ei leia temas tuppleh-
 ti. Puhkemata õiepunga katarvad kll
 kaks tupplehte, õie puhkemisel lan-
 gevad aga need maha. Tolmutera-
 keste ülekandmine. õielt. õiele toimub
 magunal samuti putukate abil, aga
 küllakostina pakub ta neile ainult tol-
 muteri toiduks, sest mett tal ei ole.
 Maguna lehed ja varr on kaetud
 karvakestega. Karedad karvad ja mü-
 gine mahl on magunale heaks kaitseks

Kartul.

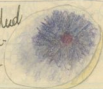

Kartula mugul.

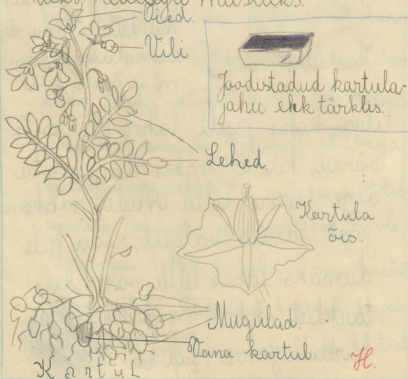
Kui ma kartula
 pooleks lõikan ja
 talle veidi joati
 peale tilgutän, siis
 muudab ta oma vär-
 vi natukese siis-
 mise järele. Just

tilga koha pealt lähed ta rooste-
 värvi, kuna ümber ringi on ta
 äige tume lilla. Mida rohkem
 joat laiali valgub, seda hele-
 damaks lähed lilla värv. Kui
 tärklis ehk

Poolitatud
 ja jodista-
 tud kar-
 tul.

niisutada ja jätta sisse tilguta-
tada, muudab see ka oma
värvi. Ta tõmbub äige tume lil-
laks, peasegu mustaks.

$\frac{29}{191 \times 37}$

Vastused küsimustele.
Klassitöö.

1. Magun areneb seemnest.
2. Täidisõilised magunad on need milles rohkem kui neli kroonlehte on.
3. Mullast saab magun töitu.
4. Juure abil toimub toidu võtmine.
5. Maguna juured liivases pinnas tungivad sügavale ja ta

omab pika juure, kuna savises
on ta lühike.

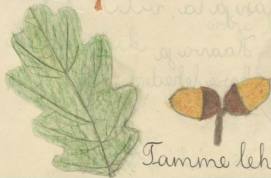
9. Magunaid kasvatatakse
aia iluks. ✓

Puud lehtede järgi.

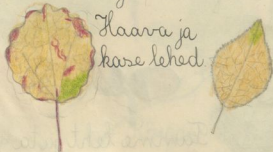
Vahtra leht ja ta vilj.

Tamme leht ja ta vilj.

Kastan ja ta vili.

Haava ja
kare lehed.

Aster.

Aster on õisik, sest
temas iga kroonleht
on omaette õis.

Astri
keelõis

Alumine ja ülemine
astri leht.

Astri õisik

Astri kornõis

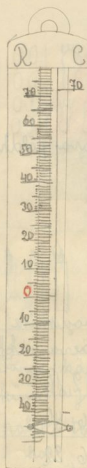
Daalia

Daalia õis.

Daalia lehed.

Kraadi klaas.

Clarhõbe ehk piiritus on kraadi klaasis Soojusega see tõuseb, külmaga aga laskub. Alla nulli on külm, peale nulli aga soe.

Kassi-

koera-

rebase-

orava-

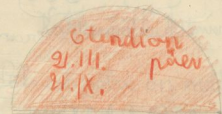
põldhüve

jänese 0
jäljed lumel

Päikese täus ja loojumine

Päikese täus	Päikese loojumine	Päeva pikkus
21. III.		
6, 21 h.	18, 37.	12, 16.
21. VI.		
3, 3 h.	21, 43.	6, 40.
21. IX.		
6, 2 h.	18, 25.	6, 22.
21. XII.		
9, 7 h.	15, 21	6, 14

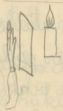

6 tundi on päev
21. III.
21. IX.

6 tundi on öö.
21. III.
21. IX.

Pannes käe
küünla ja
paberi ta-
ra

Pannes käe lähema-
le on soojem ja kui
üldse ära paber rät-
ta on veel soojem.

 I veerand | II veerand | III veerand | IV veerand.

Rukis.

Rukkist saame leiba. Ta teeb
 enne pika teekonna läbi, kui ta
 viimati laiale tuleb. Esiti kasvab
 rukis põllul siis lõigatakse, seotab
 sese vihkidesse, pannakse hakki-
 desse kuivama, veetakse kogu, pan-
 nakse uuesti kuivama rehatuppa
 parretele siis pektakse, tuulatak-
 se, jahvatakse ja siis allesteha-
 se leivaks.

Kokkuvõtteid.

Põhest põlve on mail peatoiduks
 olnud rukkileib. Palju vaeva peab näge-
 ma põllumees, enne kui põld leiva-
 jaoks tera annab. Tuleb mitu korda
 kesa kiinda ja äestada, et ta umb-
 rohuist puhtaks saaks. Teda tuleb
 tublisti väetada, et rukis kasvaks
 ilus. Kergesti ei lähe ka tera aita-
 toomine. Tuleb rukkist lõigata, pek-
 ta, mis eriti raske oli vanasti, kui
 kõik tööd tehti käsitsi. Ei tule tera

dest iseendast leib lauale. Teri tuleb veskil jahuko jahvatada, jahust taigen sõtkuda, tainast pätšid vormida ja need ahjus küpsutada. Kiind väimako, aastase töö ja hoole järel on laual meie igapäevane leib. Kiind ehk mäistame ka, miks vanasti kogemata mahakukkunud leivatükki ülesvõttes suudeldi. Leiba mahavisaata pätti patuks. Ta oli liiga raske vaevaga saadud töövili ei ole sünnis ka praegugi leiba asjata mahavisaata.

Lina.

Linaravartest saab sitket kiind, millest valmistatakse linast riiet. Kiind eraldamiseks linaravartest tuleb linnu leotada, kuivatada, maridada, rapsida. Lina nõuab siigavasti hartud maad, kuhu väiksed tungida ta pikad juured. Maa aga kurnab ta nii ära, et enne 7-10 aastat ei või teda samale põllule külvata.

Puuesemed.

Majaseinad, -männist, põrandalaavad,
laelauad, aknaraamid, katuselaastid,
sindlid-männist, paadid, lootsikud-leht-
puudest, raudteeliiprid-männist, telefoni-
postid-lepast, adrapuused-lehtpuust,
vankrite, regede kelkude puused-kivist,
lauad, pingid,apid, raodid-lehtpuust.

L i i v.

Põldkivi - graniit.

1 Vilgukivi

2 Kwarts
(rääkivi)
(tulokivi)

3 Päärakivi
(näidpaju)

Liine kaaseis

1 põldkivi
2 kvarts
3 vilgukivi

Kuusa

kaasleis
vilgukivi
põldkivi
" kvarts

graniit

Põldkivi murenelja tekib liiv, savi,
vilgukivi terad.

Liiv tekib kvartsist

Savi tekib päevakivist.

Katsed paasiga.

Paasile hapet tilgutades hakkab see kihisema ja vahutama. Kuidiga sünnib sama. Kui paas kuu ka kriit lähel happes seistes peeneks pulbriks.

Kass.

Kõisimused ja vastused.

Missuguseid loami murrab kass?
Kas murrab riiri, rotte ja väikseid

linde.

Kas armastab kass lamada? Kass armastab lamada soojas pliidi ehk ahju juures.

Misteed kass kui teda päri-vastu karva silitada? Päri-karva kassi silitades ta on rahul, aga vastu-karva silitades jookseb ära ehk püüab kühmistada.

Kuidas hoiab kass poegi? Kass hoiab väga oma poegi ja kaitses neid.

5 Millega ta neid toidab? Ta toidab
neid oma piimaga imetades

Kassid pealuu

Kassi käpp
sissetämbu-
nud küüne-
ga

Kassi käppjal-
lasirautatud
küünega.

Kass silm
valguses

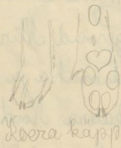

Kassi silm
pimeduses.

Koer.

Koer on hea jookaja. Ta kuulab
hästi ja tema haistmine on terav.
Koera jalad on tugevad. Nürid
küünised toetuvad maha ja ai-
tavad jooksmisel kaasa. Need po-
le nii teravad kui kassil. Koer-
a kihvad on teravad ja tuge-
vad. Nendega ta tabab saaki. Pu-
rihambad on liha ja taimtaidu
peenendamiseks. Koer on truu pere

mehele ja aitab tal hoida karja,
valvata maja ning pidada jahti.
Marutõve puhul muutub koer
inimesele kardetaraks.

Huudas hoiab hambaid.

¹Pärast söömist lobutan saund-
ge veega. ²Õhtul ja hommikul pesta
hambaid harja ja pulbriga. ³Tarvi

tada ainult oma harja ja pesta teda
iga kord kuumas vees. ¹Hammas ei või
torkida metallsemetega. ²Hammaslega
ei või närida liiga kõrva asju. ³Ei
või süüa ega jua pärast saaja
kohe külma ega ka vastuoks. ⁴Õhtul
enne magama heitmist ei ole soo-
vitav süüa maiustusi. ⁵Rikke puhul
siiski tuleb aegsasti pöörduda ham-
baarsti poole.

Päasukese pesa.

Päasukese pesa on katuse räästa all ehk laudas või lakas palkide juures. Ta ehitab selle porist ja vaoderdab käigi pehmea, mis kätte saab.

Lööke pesa.

Lööke ehitab pesa karyamaaleksedale, ruumale, pällule, kesapeale ja veel kuhu ta ise leiab sobivaks. Ta pesa on punutud jõhvidest vaoderdatud sulgedega.

Sinilill.

Sinilille leht

Sinilill pealt

Sinilill alt.

Sinilill on

Iludas valmistub elusloodus talvele.

Elusas looduses on taimed, linnud, loomad ja inimesed. Kõik nad kasvavad, söövad ja hingavad. Nüüd tuleb külm talv ning kõigil vaja sellele ette valmistada. Puud teevad seda nii: juba suvel hakkavad nad lehearmi vahele korgist patja kasvutama. Lõõkõlmadega langeda siis lehed maha. Kuna loomad ajavad õhukese karva maha ning asemele kasvab soe paks karukas. Linnud aga lendavad meie maalt hoopis ära lõuna

maale sinna, kus üldse külmi ei
olegi. Ja kui meil jälle soojaks läheb
tulvad tagasi. Meie inimesed muret-
seme aga endile soojad riided. Oma
elamutele paneme kahekordsed aknad
ette. Kütame ahjusid, et meil külmi
ei hakkarad. Nii saadame ette
valmistatud talve mööda. Putukad
ja ussikesed poevad samla, puukoosesse,
seina pragudesse ja mujale varjulistes koh-
tadesse. Seal magavad talveund. Kevadel
ärkavad üles hakkaravad sööma ja ela-
vad nii kuidas elu läheb.

Vaga hea

Kaata Raudsepp

Mida tein ma oravast.

Orav on väike kena ning rõõmus loomake. Oravaid elab meil kodumaa metsades väga palju. Ta ei tee kellelegi kahju peale pähkalde, mille saak mõnel aastal vähehe oravate pärast. Karu ta ka ei too. Ara ta meie maalt talveks ei lähe, ega ka talveund maha nagu karu ja teised. Ta korjab talveks toidu tagavaraks käbisid, pähkleid ja tammetõrusid. Teab nad kändude alla, puuõantesse. Väga halva ilmaga on orav pesas ilusama ilmaga hüpleb okstel. Kui isa loomes

käis, käis ta ka looma oia, kus
 söötis oravaid männivaigukun-
 kampvekkidega. Ena olla näinud,
 et orav sööb vaarikaid, mõned
 räägivad, et orav söövat kamaa-
 sikaid.

Maarta Randsepp

H.